

แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย

(พ.ศ. 2545-2549)

บทที่ 1 บทนำ

1.1 แนวคิด

การจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนี้ ได้อาศัยแนวทางที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคอุตสาหกรรม) และสรุปผลจากการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการระดับชาติในเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เมื่อวันที่ 8-9 มิถุนายน พ.ศ. 2544 รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลและการประมวลข้อคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน โดยเป็นการปฏิบัติตามภาระหน้าที่และเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543

การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ผ่านมาขาดองค์กรและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นศูนย์กลางประสานการส่งเสริมให้เข้าไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ถึงแม้ว่ากิจกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้กระทำมาเป็นเวลานานอย่างต่อเนื่องและด้วยดีตลอดมา

ยิ่งไปกว่านั้น จากการประเมินสถานการณ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย พบว่ายังไม่สามารถแข่งขันได้อย่างเต็มรูปแบบ ทั้งที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นอกเหนือจากนี้การเปิดเสรี ด้านการค้าและการลงทุนที่นำมาซึ่งการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นและผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ ปี 2540 เป็นต้นมา ยิ่งสร้างผลกระทบในด้านลบมากขึ้นต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้นำมาซึ่งความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมครอบคลุมทุกด้าน เพื่อให้เกิดการประสานงาน ฟื้นฟูและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการผลิต การค้า และบริการ โดยมีการจำแนกกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหา วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แนวทางการส่งเสริมโดยมีมาตรการเชิงนโยบายเฉพาะให้ตรงกรณี อันจะเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการในรายละเอียดของโครงการในแต่ละแผนงาน เพื่อให้การส่งเสริมฟื้นฟูและปรับตัวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย (พ.ศ. 2545-2549) จึงเป็นแผนการส่งเสริมที่มียุทธศาสตร์ในระดับแผนประสานงาน โดยมีขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์ ดังนี้

1.1.1 จำแนกกลุ่มยุทธศาสตร์ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นยุทธศาสตร์หลักที่จะต้องมีการดำเนินการรองรับเป็นการทั่วไป เพื่อฟื้นฟู จัดโครงสร้างพื้นฐานไว้อำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเติบโตอย่างยั่งยืน ส่วนที่สอง เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์เฉพาะกลุ่มวิสาหกิจ โดยพิจารณาจากศักยภาพพื้นฐานและความต้องการการส่งเสริมจากภาครัฐและองค์กรเอกชนในระยะพ.ศ. 2545-2549 ในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การสร้างขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ และการสนับสนุนการเสริมสร้างรายได้ของชุมชนและท้องถิ่น การกำหนดกลุ่มนี้จะครอบคลุมประเภทวิสาหกิจตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 คือ ภาคการผลิต ภาคการค้าส่งและค้าปลีก และภาคบริการ ซึ่งจำแนกกลุ่มยุทธศาสตร์ได้ดังนี้

- 1) ยุทธศาสตร์หลักเป็นการทั่วไป
- 2) ยุทธศาสตร์เฉพาะกลุ่ม แบ่งออกเป็น
  - 2.1) วิสาหกิจส่งออกขนาดกลางและขนาดย่อม
  - 2.2) ผู้ประกอบการรายใหม่และวิสาหกิจที่ใช้ฐานความรู้สมัยใหม่
  - 2.3) วิสาหกิจชุมชน

1.1.2 การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ จุดดีจุดด้อย โดยการกำหนดตัวแปรภายในที่สามารถควบคุมได้ซึ่งจะวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และการกำหนดตัวแปรภายนอก เพื่อวิเคราะห์ถึงโอกาสและอุปสรรค ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วเสร็จจะทำให้มองเห็นถึงยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมได้

1.1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนการส่งเสริมฯ โดยเป็นการกำหนดในระดับภาพรวมของทุกกลุ่มวิสาหกิจร่วมกัน

1.1.4 กำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมหลักและยุทธศาสตร์การส่งเสริมในแต่ละกลุ่มวิสาหกิจที่จำแนกตาม 1.1.1 ข้างต้น

1.1.5 กำหนดมาตรการเชิงนโยบายในแต่ละยุทธศาสตร์และจัดลำดับความสำคัญ

1.1.6 เสนอแผนงานที่สนับสนุนแต่ละมาตรการ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย (พ.ศ. 2545-2549) ทั้งนี้ การดำเนินงานในส่วนของข้อเสนอแผนงานดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์ในการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ต้องดำเนินการ โดยต่อเนื่องต่อไป

1.2 นโยบายของรัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย

1.2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) กำหนดให้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นเครื่องมือสำคัญอันหนึ่งในการพัฒนาประเทศไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้สังคมมีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้านคือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

ยุทธศาสตร์สำคัญที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยกำหนดให้การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดการสร้างงาน และขยายฐานการผลิตให้มั่นคงและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การปรับโครงสร้างการผลิตและการค้าให้เป็นที่ไปในทิศทางที่สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจ การพึ่งพาตนเอง และสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจส่วนรวม ทั้งนี้ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มุ่งเน้นใน 2 ประการ

ประการแรก คือ การพัฒนาระบบบริหารจัดการให้เป็นระบบครบวงจร การขยายฐานด้านเทคโนโลยี การสร้างความเชื่อมโยงและรับช่วงระหว่างกิจการและกลุ่มอุตสาหกรรม การฝึกอบรมผู้ประกอบการ และการเพิ่มการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนา รวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายและการเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ประการที่สอง คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นปัจจัยสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน การขยายสินเชื่อให้แก่ผู้ประกอบการรวมทั้งสนับสนุนความร่วมมือในรูปกระบวนการสหกรณ์

การมุ่งเน้นดังกล่าวเพื่อนำไปสู่เป้าหมายให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่ระบบมากขึ้น โดยมีเป้าหมายหลักคั่นให้วิสาหกิจจดทะเบียนอย่างถูกต้อง คิดเป็นสัดส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 72 ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหมดเมื่อสิ้นแผนพัฒนาในปี 2549

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) กำหนดเป้าหมายหลัก การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมใน 4 ด้าน คือ ด้านการเติบโตของเศรษฐกิจ ด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต ด้านการบริหารจัดการที่ดี และด้านการลดความยากจน ดังนั้นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็น วิสาหกิจที่มีจำนวนสูงที่สุดถึงกว่าร้อยละ 98 ของวิสาหกิจทั้งหมดของประเทศ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้าง บทบาทของการดำเนินธุรกิจที่ตอบสนองต่อเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ดังนี้

1) **ด้านการเติบโตของเศรษฐกิจ** วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องมีอัตราการเติบโตที่สอดคล้องและสนับสนุนเป้าหมายของการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และจะต้องสามารถมีส่วนเสริมสร้างการจ้างงานเพื่อรองรับการขยายตัวของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศดังกล่าวได้

2) **ด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต** วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะมีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของแรงงาน มีการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อให้มีความรู้สูงขึ้น รวมทั้ง การกำหนดอัตราค่าจ้างให้สอดคล้องกับความสามารถของแรงงาน

3) **ด้านการบริหารจัดการที่ดี** ต้องให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มี การเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ มีระบบธรรมาภิบาล และมีการนำระบบบัญชีธุรกิจที่ เหมาะสมมาใช้

4) **ด้านการลดความยากจน** วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องเติบโตสอดคล้องกับ ชุมชนและท้องถิ่นเพื่อเป็นฐานรากของเศรษฐกิจในชุมชนและท้องถิ่น

1.2.2 นโยบายการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของรัฐบาล

รัฐบาลชุดปัจจุบันได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ระบุไว้ชัดเจน เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สรุปได้ดังนี้

1) นโยบายเร่งด่วน มีเรื่องการจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการเดิมและเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการใหม่อย่างเป็นระบบและเป็นแกนหลักในการ สร้างความเติบโต รวมทั้งเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในอนาคต

2) นโยบายด้านเศรษฐกิจ ในส่วนของภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาอุตสาหกรรม ขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ ส่งเสริมบทบาทของ สถาบันการเงินเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมและสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ สำหรับเศรษฐกิจใหม่ที่ใช้ความรู้เป็นฐาน

3) การส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม และธุรกิจชุมชน

4) นโยบายการพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ส่งเสริมให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถดำรงอยู่ และปรับตัวเพื่อรองรับการแข่งขันการเปิดเสรีด้านการค้าและบริการได้

นอกจากนี้ รัฐบาลชุดปัจจุบันยังได้กำหนดแนวทางการจัดสรรงบประมาณประจำปีให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ของประเทศและนโยบายรัฐบาลให้มากขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขปัญหาภายในกรอบระยะเวลาของงบประมาณ ซึ่งนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลในเรื่องนี้ประกอบด้วย การสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม การตลาด การใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การส่งเสริมการกระจายสินค้าให้เป็นที่ยอมรับในภูมิภาค การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการทั้งส่วนที่เดิมและผู้ประกอบการใหม่และสร้างผู้ประกอบการใหม่ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการปรับปรุงระบบการทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในระดับสากล

1.3. วัตถุประสงค์ของแผน

1.3.1 เพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับการฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาที่วิสาหกิจประสบอยู่ โดยเฉพาะปัญหาด้านหนี้สิน การขาดสภาพคล่อง และการขาดสินเชื่อและปัจจัยอื่นทั้งในด้านการผลิตและการตลาด

1.3.2 เพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นฐานรากทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกซึ่งจะทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและการจ้างงาน

1.3.3 เพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก ส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการแข่งขันภายใต้สถานการณ์ที่ถูกบีบคั้นจากการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงของประเทศที่พัฒนาแล้ว และในขณะที่เดียวกันก็ถูกกดดันจากการแข่งขันระดับล่างที่มีต้นทุนของปัจจัยการผลิตที่ต่ำกว่า รวมทั้งแรงกดดันจากการเปิดเสรีทางการค้าที่ปราศจากการช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างเปิดเผย

1.3.4 เพื่อสร้างวิสาหกิจใหม่โดยเฉพาะผู้ประกอบการใหม่สำหรับธุรกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน

1.3.5 เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนและท้องถิ่นที่เป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนตามนโยบายของรัฐบาล มีการแนะนำและพัฒนาเทคโนโลยีในด้านการบริหารจัดการ การผลิต การค้นคว้าวิจัย และด้านการตลาดและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์